

Приголосні тверді й м'які,
дзвінкі й глухі. Вимова
приголосних у корені слова

1. Які приголосні називають твердими?
2. Які приголосні не бувають м'якими?
3. Які приголосні й чому називають дзвінками?
4. Чому приголосні називають глухими?

Вправа 209. Прочитайте виразно тексти. Визначте, який звук авторки використовують для зображення картин природи.

Радуюсь росяним ранкам,
руті, ромашці, рум'янку,
раннім ранетам,
ренклодам, рідним рукам,
родоводу
(Леся Дмитерко).

Скотився серпень стежкою,
спочив,
Соромлячись сказати сонцю
слово,
Стелився самовіддано, сливово
Серпанком світлим серед стиглих
слив (І. Лахоцька).

Ренклод, -у, чол. — група сортів сливи з круглими, звичайно жовтими або зеленими плодами.

Рум'янок — 1. -нку, чол., розм. Те саме, що ромашка.

2.-нку, чол., розм., рідко. Те саме, що рум'янець.

Ранет, ренет, -у, чол. 1. Південний високоцінний сорт яблунь. 2. Плід цього дерева.

Покладіть пальці на гортань і вимовте почергово звуки [р], [с]. Під час вимови якого звуку ви відчули напруження голосових зв'язок? Повправляйтеся у вимові інших приголосних, наприклад, [б], [п], [в], [ф]. Зробіть висновок, чому звуки називають дзвінкими і глухими. Схарактеризуйте приголосні у виділених словах, користуючись таблицею на с. 87

Дзвінкі

[б], [б'], [д], [д'], [з], [з'], [дз], [дз'], [ж], [дж], [г], [г']

Дзиґа «дж» — ГаЗда БіЖи!

Глухі

[п], [т], [т'], [с], [с'], [ц], [ц'], [ш], [ч], [к], [х], [ф]

ЧуК ПиШе Ці ФоКуСи ТиХо

Вправа 210. Прочитайте речення, дотримуючись орфоепічних норм.
Визначте речення, що допоможе запам'ятати всі глухі приголосні
української мови. Запишіть його в зошити. Запам'ятайте, адже це допоможе
вам у подальшому

А Ще фокус — і чашка з чаєм.

Б Цап хоче фісташок.

В Чи є фото цих пташок?

Г Сипучі продукти з мішка щезли (О. Остапченко).

Цап хоче фісташок.

Вправа 212. Замініть у словах першої колонки початковий приголосний парним йому глухим або дзвінким, а в словах другої колонки — кінцевий приголосний. Наведіть два-три подібні приклади

холод

ґава

мило

шити

гас

грип

короп

проріс

?

Сьогодні
01.11.2022

Вправа 213. Запишіть слова, подані у транскрипції. Схарактеризуйте приголосні звуки

[син] — [син']; [стан] — [стан'], [рàса] — [р'àса],
[сад] — [с'ад'].

Перевірте себе!

Син — синь; стан — стань, раса — ряса, сад —
сядь.

Вправа 215. Розгляньте таблицю. Розкажіть за нею про правила уподібнення приголосних в українській мові. Відповідь ілюструйте прикладами з довідки на с. 89

Уподібнення приголосних звуків

Уподібнення — це наближення звучання одного звука до іншого.

У результаті уподібнення:

Глухий перед дзвінким переходить у парний дзвінкий:
молотьба — [молад'ба],
просьба — [проз'ба]
і навпаки дзвінкий перед глухим уподібнюється до парного глухого: нігті — [н'іхт'і]

Під впливом наступного м'якого попередній звук стає м'яким або напівпом'якшеним:
милість — [мил'іс'т'],
кузня — [куз'н'а]

У вимові близькі звуки вимовляємо як один подовжений звук:
[з]+[с], [ш] = [з:],
[ш:]: [с:охнути], [ш:иток]
[з]+[ж] = [ж:]: [рож:ариети]
[ч]+[ц] = [ц':]: [у руц':і]
[ш]+[с] = [с':]: [котіес':а]

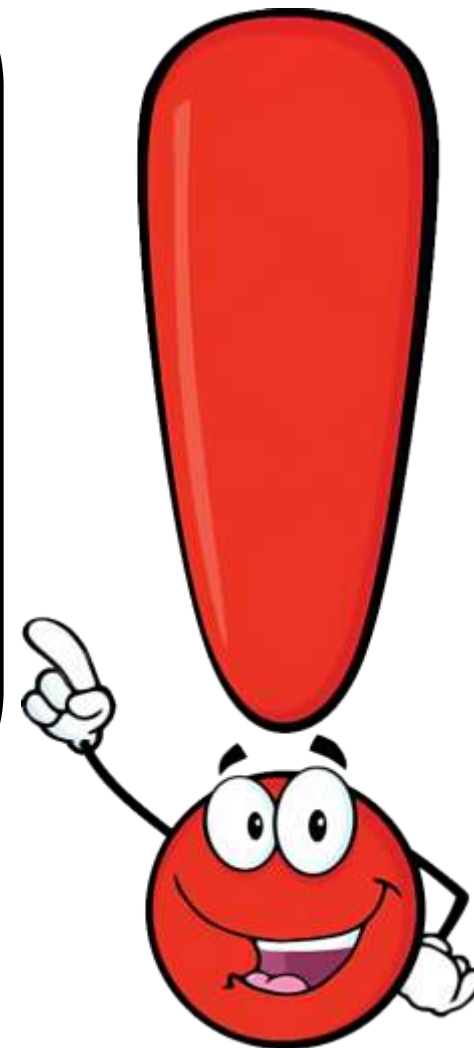

Довідка: айсберг, пісня, вогкий, зсув, екзамен, різні, пісня, розжеврітися.

Запам'ятай!

Глухі приголосні перед дзвінками (але не перед [м], [н], [р], [л], [в], [й] — МіНеРаЛоВиЙ) уподібнюються до парних їм дзвінких. Це відбувається приблизно в дванадцяти незапозичених словах (боротьба, Вишгород, молотьба, клятьба, просьба, лічба, Великдень, повсякденний, якби, аякже, отже, осьде) та в кількох запозичених (айсберг, анекдот, баскетбол, вокзал, екзамен, екзотика, локдаун, рюкзак, футбол). Їх можна запам'ятати.

Увага! Слова косьба, яке іноді наводять як приклад уподібнення, в українській мові немає, натомість є слово косовиця.

Вправа 217. Запишіть слова, обравши потрібний варіант написання. Усно складіть словосполучення з наведеними словами

Во(г, х)ко, про(з, с)ьба, Вели(ґ, к)день, кі(г, х)ті, стере(г, х)ти, (з, с)цідити, ле(г, х)ко, лі(дж, ч)ба, змо(г, х)ти, ая(ґ, к)же.

Перевіряємо!

Вогко, просьба, Великдень, кігті, стерегти, зцідити,
легко, лічба, змогти, аякже.

Домашнє завдання

Вивчити правила – параграф 27. Виконати вправу 218 (II завдання).

- II Складіть і запишіть троє-четверо речень, усі слова в яких починалися б однаковими буквами.